

RIVISTA ITALIANA DI ONOMASTICA 14. (2008)
Főszerkesztő: ENZO CAFFARELLI
Società Editrice Romana, Róma, 678 lap (1. 321 lap, 2. 357 lap)

A RION. 2008. évi tartalmát a fontosabb rovatokat sorra véve ismertetjük.

1. Tanulmányok. – A 12 tanulmány között a személynevek körében csupa családnévről szólót találunk: G. RAPELLI az 1876-ben a veronai árvaházban bejegyzett vezetékneveket elemezte (109–16). TASSO–CARAVELLO–BALLARIN a Velence melletti Pellestrina szigetének 17. századi vezetéknevrendszerét, M. MAXIA Sassari 1555. évi vezetékneveit (333–59), G. BRINCAT pedig a mai máltai vezetékneveket (377–88) vette górcső alá. E. CAFFARELLI az olasz vezetéknevek repertóriumának vizsgálata során statisztikákkal is alátámasztotta az olasz vezetéknevrendszer variáltságát és egyenlenségét (9–68). Szintén maga CAFFARELLI írta le a C. MARCATO közreműködésével készített, 2008 őszén Torinóban megjelent kétkötetes új olasz vezetéknevszótár (I cognomi d’Italia. Dizionario storico ed etimologico) elméleti és módszertani alapvetését (421–45): 35 ezer szócikkben 55 ezer olyan (olasz, az olaszhoz már adaptálódott, illetve nagy hagyományú idegen) névalak van feldolgozva, melyet legalább 200 személy visel Itáliában; az anyagot telefonkönyvekből, névszótárakból és tanulmányokból gyűjtötték, és a feldolgozás során a lehetőségek függvényében megadták az etimológiát, az esetleges motivációt, az első előfordulást, a gyakoriságot és a területi megoszlást is. Az egyetlen nem olasz vonatkozású, történeti jellegű tanulmányt P. SALABERRI ZARATIEGI írta az apai névből származó vezetéknevek (patronimikonok) kialakulásáról a baszk névrendszerben (389–401). – A helynevek körében FROSI–FAGGION–MANTOVANI DAL CORNO a brazil földön felbukkanó olasz helynevekről (403–19), F. LIOCE pedig a történelmi *Colonia eritrea* helynév megszületéséről (361–76) készített tanulmányt. – Az irodalmi névadás körében R. RANDACCIO a híres századfordulós író, a vicenzai Fogazzaro névadását elemezte, kitérve az általa adott neveknek a névdivatot alakító hatásaira is (89–108). – Az eddigiek közé nem sorolható tanulmányok: M. MORANDI a mantovai Virgilio gimnázium 1867-es névadásának történeti hátterét és az elnevezés máig működő hatásait tárta fel (69–82); E. PICCHIORRI pedig a filmszínészek, illetve a fiktív filmhősök elnevezéséből származó köznevesült alakok korpuszát egybevetve arra a megállapításra jutott, hogy míg az előbbieket többnyire képzett alakok (pl. *bardottismo*), utóbbiak (pl. *paparazzo*, *rambo*) antonomáziák (83–8).

Kisebbségi közlemények. – M. BONIFACIO néhány isztriai vezetéknevét (*Cesarello*, *Dapisin*, *Palaziol*) etimológiáját kutatta (134–8), míg S. RAFFAELLI Guareschi híres szereplője (*Don Camillo*) nevének esetleges valós hátteréről írt (449–54).

Szemle (recenziók és ismertetések). – A 19 terjedelmesebb recenzió (Schede) 4 kongresszusi anyagot, 7 szótárat, 5 monográfiát és 3 gyűjteményes kötetet mutat be. A szótárak közül megemlíthetjük a következőket: F. VIOLI modenai (146–8), illetve G. RAPELLI veronai (469–72) vezetéknevszótára, A. FERRARI kitalált irodalmi helyneveket feldolgozó lexikona (149–52), CREȚAN–FRĂȚILĂ Temes megyei (180–2), illetve L. FLÖSS trentinói helynévszótára (9. kötet, 473–4), DRAGOȘ romániai helynévtezaurusza (493–7), továbbá a PatRom. I/1. kötete (460–4). Felhívjuk a figyelmet továbbá a monográfiák közül J.-L.

VAXELAIRE 2005-ben, illetve W. VAN LANGENDONCK 2007-ben megjelent, a névtan általános kérdéseivel foglalkozó munkáira. A gyűjteményes kötetek közül kiemeljük a C. GARCÍA GALLARÍN által szerkesztett, a mai multikulturális Madrid neveiről szóló sok szempontú feldolgozást (480–3). – A kisebb terjedelmű ismertetéseket tartalmazó rovatban (Segnalazioni) 42, különböző nyelvekre vonatkozó monográfia vagy gyűjteményes kötet, valamint 36 szótár vagy repertórium leírása szerepel, továbbá majd 30 névtani folyóirat legutóbbi számairól olvasható ismertetés. Mindenképpen érdemes kiemelnünk közülük BRENDLER–BRENDLER „Europäische Personennamensysteme. Ein Handbuch von Abasisch bis Zentralladinisch” (Hamburg, 2007) című 863 oldalas névrendszeri panorámáját, melyben a magyarra vonatkozó fejezetet VINCZE LÁSZLÓ készítette (190–2); valamint a 2007-ben Bécsben megjelentetett „Exonyms and the International Standardisation of Geographical Names” című kötetet, melynek tárgya az exonimák mibenléte és az UNGEGN (az ENSZ földrajzi nevekkel foglalkozó szakértői csoportja) által javasolt helynév-standardizáció (193–4).

Rendezvények. – A rovat a 2007 és 2010 szeptembere közötti időszak már lezajlott, illetve tervezett kb. 70 névtani eseményéről számol be. A már lezajlott összejövetelek közül a következő olasz vonatkozásúakat emeljük ki: „A ragadványnevek az időben” (Torino, 2007. nov.), „Lexikográfia és névtan 2.” (Róma, 2008. febr. – ennek anyaga időközben meg is jelent a Quaderni Internazionali di RION 3. köteteként, P. D’ACHILLE és E. CAFFARELLI szerkesztésében Rómában, 2008-ban, 726 oldal terjedelemben, ugyanabban a számban recenzálva: 499–503), „A ragadványnév” (Pisa, 2008. márc.); „Ragadványnevek és egyéb névtani kérdések” (Bari, 2008. máj.).

Folyamatban levő munkák. – A rovatban a különböző országokban folyó sokszínű névtanos munkálatokról olvashatunk: M. MAXIA szerkesztésében készül a „Szárd vezetéknév történeti-etimológiai szótára”; egy új lengyel vezetéknévészótár első kötete jelent meg 2007-ben a Lengyel Tudományos Akadémia gondozásában; 2009-ben megjelenik SCHWEICKARD „Deonomasticum Italicum” című sorozatának harmadik kötete; az UNGEGN tervei, illetve az ICOS XXIII. Kongresszusának döntései; stb.

Széljegyzetek. – A számos aktuális, gyakran a napilapok hasábjain felbukkanó témát röviden felvázoló rovat írásai közül most többet is megemlítünk: a „2007. év nevei” lettek Olaszországban a *Chanel*, a *Tobias* és az *Oceano*, három híres „celebpár” ez évben született gyermekeinek a nevei. A www.onomalab.eu honlapon szavazni lehet az év olaszországi nevére; az érdekes, eredeti, kifejező, illetve a sajtóhírekben igen gyakran emlegetett nevekre voksolva (289–90). – A genovai bíróság nem engedélyezte egy újszülött számára a *Venerdì* ’péntek’ név bejegyzését, mert azt az érvényben lévő törvény szerint is szinte automatikusan megváltoztatható „nevetséges vagy szégyenérzést kiváltó” nevek közé tartozónak ítélte (293). – A sajtónyelvben felbukkant tulajdonnévből származó igék újabb listája különösen a köznevesüléssel foglalkozókat érdekelheti (621–2).

A 2007. év olasz vonatkozású névtani bibliográfiája – Az Olaszországban kiadott, illetve a külföldön megjelent, két külön listába rendezett névtani vonatkozású munkák majd 30 oldalon vannak felsorolva (629–56). A tételek pontosabb részterületi besorolásokkal (pl. TOP = helynévtani, ANTR = személynévtani, LETT = irodalmi névadás, NECR = nekrológ stb.) is el vannak látva. A főszerkesztő évről évre várja az újabb adatokat, de 1–2 évre visszamenően pótlásokat is el lehet hozzá juttatni (ecafrion@tin.it).

Kiegészítések korábbi témákhoz. – A kisebb írások közül egyet emelünk ki: a *Roma* városnévnek az M. PITTAU, illetve G. RAPELLI által a lap hasábjain korábban közölt újabb etimológiáihoz fűz további kiegészítéseket P. MACCALLINI (657–60).

Nekrológ. – Ebben az évben RAFAEL CARIA (1941–2008) katalán és HENRIKE KNÖRR (1947–2008) baszk tudóstól kellett kényszerű búcsút venni (309–12). Egy másik rovatban esik szó a mozambiki LUIS ABRAHAMO (1950–2007) munkásságáról, aki a Dél-afrikai Névtani Társaság (NSA) és az UNGEGN dél-afrikai szekciójának elnöke volt.

2. A folyóirat ismertett számának magyar vonatkozású részletei. – Az ismertetések között a következő kötetekről esik szó: BURA LÁSZLÓ: Öt évszázad utcanevői: Szatmárnémeti 1500–2000, Csíkszereda, Státus Kiadó, 2007 (195–6); RÁCZ ANITA: A régi Bihar vármegye településneveinek történeti-etimológiai szótára, Debrecen, DE, Magyar Nyelvészeti Intézet, 2007 (214); TAKÁCS JUDIT: Keresztnevek jelentésváltozása, Debrecen, DE, Magyar Nyelvészeti Intézet, 2007 (528–9). A folyóiratok bemutatásánál szerepel a Névtani Értesítő 29. száma (az összefoglalók angol címeinek felsorolásával és a fontosabbnak ítélt tartalmak, események rövid olasz nyelvű összefoglalásával, 223–4). A rendezvények rovatában szerepel a 2007. nov. 22–24. között Budapesten az ELTE-n tartott vezetéknev-változtatási konferenciáról szóló beszámoló (246–7). – Az éves bibliográfiai áttekintésben szerepel FÁBIÁN ZSUZSANNÁnak a RION. könyvsorozatairól (QuadRION., QuiRION.) szóló, a Névtani Értesítő 29. számában közölt ismertetése (653).

FÁBIÁN ZSUZSANNA

NOMINA 31. (2008)

Szerkesztő: MARGARET SCOTT

Society for Name Studies in Britain and Ireland,
King's Lynn, Norfolk, 2008. 175 lap

1. A Nomina című folyóirat 31. száma a kiadás körülményeinek tekintetében több újjátást is hozott: a tíz kötet elkészítését felvállaló CAROLE HOUGH (University of Glasgow) után a periodika szerkesztője MARGARET SCOTT (Scottish Language Dictionaries) lett; a kiadványt pedig a továbbiakban új nyomda, az MPG Books Group készíti.

2. A Nomina legújabb száma a korábbi kötetek felépítését követi.

Tanulmányok. – A tanulmányok sorát D. K. TUCKER dolgozata (5–44) kezdi meg. Az írás a PERCY HIDE REANEY által készített nagy hatású angol családnévszótár 1958-ban „A Dictionary of British Surnames” címen megjelent első kiadását és a szótár 1991-es harmadik, R. M. WILSON által javított és bővített kiadásának 1997-es átdolgozott változatát hasonlítja össze. Matematikai módszerekkel megbecsüli, hogy az egyes névcikkekben több, azonos eredetre visszavezethető névformát is tartalmazó két szótárban mennyi a ténylegesen megtalálható családnévek száma; összeveti a két kötet családnéveit az 1881-es angliai és wales-i népszámlálás névadataival, valamint a harmadik kiadásban